

OSVĚTIMSKÉ ALBUM

Galerie hlavního města Prahy

Dům fotografie, Revoluční 1006/5, Praha 1

19. 5. – 20. 9. 2015

út–ne 10.00–18.00, čt 10.00–20.00

Kurátor: Martin Jelínek, Židovské muzeum v Praze

Výstava představuje všech téměř 200 fotografií z tzv. Osvětimského alba (resp. jeho kopie), unikátního dokumentu z roku 1944 zachycujícího systematickou likvidaci evropských Židů. Ačkoliv jsou na fotografiích zachyceni převážně občané předválečného Československa z Podkarpatské Rusi, nebyl doposud v Čechách tento soubor fotografií vystaven.

Výstava zároveň objasňuje vznik alba, jeho nalezení osvětimskou vězeňkyní Lili Jacob a poválečný osud alba, v němž hraje významnou roli i Praha a Židovské muzeum v Praze. Zde byly v roce 1947 pořízeny kopie fotografií z tohoto alba, jehož originál se v roce 1980 dostal do Yad Vashem. Další kopie fotografií se v průběhu 50. a 60. let 20. století dostaly díky Židovskému muzeu do několika dalších evropských muzeí.

Výstava prezentuje i nové doposud nepublikované poznatky o albu a Lili Jacob. Především je zaměřena na skutečnost, že ačkoliv se v souvislosti s albem většinou hovoří o transportech maďarských Židů, v zásadě se jednalo o občany předválečného Československa. I samotná Lili Jacob, která album po osvobození v táboře Mittelbau-Dora našla, byla československou občankou, hovořila česky a ve třech poválečných letech žila na území tehdejšího Československa. Finanční obnos, který obdržela v roce 1947 od tehdejšího Státního židovského musea za možnost pořídit si kopie fotografií z alba, jí umožnil v roce 1948 vycestovat se svým manželem a prvorozenou dcerou do USA, kde začali nový život. Samotné fotografie byly poprvé publikovány v československých publikacích (1949 Tragédia slovenských Židov, 1956 Továrna na smrt) a album i jeho kopie hrály významnou roli jako důkazní materiál v poválečných procesech s válečnými zločinci v Německu i Izraeli.

Výstava připomíná 70 let od ukončení druhé světové války a kromě domácích návštěvníků i turistů bude cílit na studenty středních škol. V době, kdy sílí v Evropě protiizraelské nálady a i samotné album se stává terčem tzv. revizionistů, je důležité připomenout nejenom českému publiku osudy jejich spoluobčanů.

Galerie hlavního města Prahy, po Národní galerii druhá nejvýznamnější v České republice, byla založena 1. května 1963. Bylo jí uloženo shromažďovat, odborně ochraňovat, vědecky zpracovávat a spravovat české umění 19., 20. a 21. století. V současné době má GHMP ve správě osm objektů: Dům U Kamenného zvonu, Dům U Zlatého prstenu, Městská knihovna – 2. patro, Colloredo-Mansfeldský palác, Dům fotografie, Bílkova vila, Zámek Troja a Dům Františka Bílka v Chýnově.

Osvětimské album je jedinečným autentickým dokumentem, který zachycuje koncentrační tábor Osvětim-Birkenau na jaře 1944. Kromě alba z doby výstavby tábora v letech 1942–1943 a tří fotografií ilegálně pořízených samotnými vězni neexistuje jiný autentický obrazový dokument, který by přibližoval dění v Osvětimi. Historici právem považují *Osvětimské album* za jedno z nejdůležitějších svědectví o osudu milionů zavražděných. Téměř každý, kdo viděl nějaký televizní dokument o holokaustu nebo četl knihu věnovanou tomuto tématu, se již s některou z vystavených fotografií pravděpodobně setkal. Bez *Osvětimského alba* bychom se museli spoléhat pouze na vzpomínky a vyprávění přeživších.

Fotografie zachycují příjezd tzv. maďarských transportů koncem května nebo začátkem června 1944. Podle některých pramenů byly fotografie pořízeny během jednoho dne, podle jiných v průběhu několika týdnů. Velká část vlaků přijela z měst Berehovo, Mukačevo a Užhorod na Podkarpatské Rusi, bývalé části území Československa, které muselo Československo v listopadu 1938 postoupit Maďarsku podobně jako Sudety po Mnichovské dohodě Německu. Zbytek území Podkarpatské Rusi byl anektován Maďarskem 18. března 1939, tři dny po obsazení Čech a Moravy německou okupační armádou. Jak je patrné z nahraných svědectví přeživších, velká část deportovaných na snímcích hovořila doma jazykem jidiš, přesto se však považovali za Čechoslováky.

Tzv. maďarské transporty, na rozdíl od transportů předchozích, zajížděly do tábora Osvětim-Birkenau přímo po nově vybudované vlečce, která byla dokončena v květnu 1944. Prodloužení železniční trati mělo za cíl urychlit proces selekce, dělení na práce schopné a odsouzené k okamžité smrti, stejně jako zefektivnit třídění zabaveného majetku. Práceschopní byli většinou po krátké době převezeni do jiných pracovních táborů v Říši, aby pomohli nálety ohroženému německému vojenskému průmyslu. Ostatní – především ženy s dětmi a staří lidé – byli bezprostředně po příjezdu posláni do plynových komor. V Osvětimi-Birkenau byl takto zavražděn více než milion evropských Židů, z toho minimálně 75 000 z Podkarpatské Rusi. Z území bývalého Československa nacisté zavraždili více než čtvrt milionu Židů.

Martin Jelínek

Galerie hlavního města Prahy, po Národní galerii druhá nejvýznamnější v České republice, byla založena 1. května 1963. Bylo jí uloženo shromažďovat, odborně ochraňovat, vědecky zpracovávat a spravovat české umění 19., 20. a 21. století. V současné době má GHMP ve správě osm objektů: Dům U Kamenného zvonu, Dům U Zlatého prstenu, Městská knihovna – 2. patro, Colloredo-Mansfeldský palác, Dům fotografie, Bílkova vila, Zámek Troja a Dům Františka Bílka v Chýnově.

Partnerem výstavy je Židovské muzeum v Praze

Kurátor výstavy: Martin Jelínek, Židovské muzeum v Praze

Koordinátorka: Hana Larvová

Architektonické a grafické řešení: Jan Šerých

Anglický překlad: Stephen Hattersley

Český překlad videorozhovorů: Evan Mellander

Redakce textů: Marta Nožková, Leo Pavlát

Příprava multimediálních prvků: Martin Šmok, Marek Fryš

Příprava, tisk a adjustace fotografií: Karel Bulín, Ondřej Zatloukal

Instalace a produkce, vedoucí: Diana Brabcová

Propagace: Barbora Gallová, Miroslav Koláček, Alice Lenská, Michaela Vrchotová

Vzdělávací programy: Lucie Haškovcová, Markéta Slachová Goldová

Partneři výstavy: Skupina ČEZ

Hlavní mediální partneři: Týden, Instinkt

Mediální partneři: A2, Art&Antiques, Artalk.cz, ArtMap, Artmix, Český rozhlas Vltava, Literární noviny, Pražský deník, Radio 1, Radio Classic, Týdeník Dotyk

Zvláštní poděkování: Serge a Beata Klarsfeld, Esther Kramer, Michael Kraus, Otto Dov Kulka, Harry Farkaš, Emmanuel Lulin

Poděkování: Etelka Baji, Milan Brát, Nina Černochová, Veronika Dudková, Tomáš Fedorovič, Kateřina Honskusová, Julie Jenšovská, Petr Joza, Vladimír Kaiser, Dita Knapp, Miroslava Kurečková, Dana Mráková, Pavla Neuner, Martina Petrásková, Wojciech Płosa, Werner Renz, Emanuel Saunders, Mahulena Svobodová, Magdalena Sedlická, Jana Šplíchalová, Jan Šýblo, Jiří Tejkal, Daniel Uziel, Ilona Wiss, Olga Zárubová

Archiv bezpečnostních složek, Národní archiv, Yad Vashem, Fritz Bauer Institut, United States Holocaust Memorial Museum

Vstupné: 120 Kč plné (dospělí) / 60 Kč snížené (studenti) / 30 Kč (senioři)

Kontakt pro novináře: Michaela Vrchotová, +420 725 818 721, vrchotova@ghmp.cz

Další informace: www.ghmp.cz, www.jewishmuseum.cz

Galerie hlavního města Prahy ve spolupráci s Židovským muzeem připravuje doprovodný program, který bude představen v průběhu výstavy.

Galerie hlavního města Prahy, po Národní galerii druhá nejvýznamnější v České republice, byla založena 1. května 1963. Bylo jí uloženo shromažďovat, odborně ochraňovat, vědecky zpracovávat a spravovat české umění 19., 20. a 21. století. V současné době má GHMP ve správě osm objektů: Dům U Kamenného zvonu, Dům U Zlatého prstenu, Městská knihovna – 2. patro, Colloredo-Mansfeldský palác, Dům fotografie, Bílkova vila, Zámek Troja a Dům Františka Bílka v Chýnově.